

بیت‌المنهج

گردشگری در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

www.ketab.ir

نویسندگان

دکتر حمید ضرغام بروجنی

(عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی)

مریم صداقت

(دانشجوی دکتری مدیریت گردشگری دانشگاه علامه طباطبائی)

سرشناسه	ضرغام بروجنی، حمید، ۱۳۲۹ - Zarghami Boruojoni, Hamid
عنوان و نام پدیدآور	گردشگری در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت / تألیف حمید ضرغام بروجنی، مریم صداقت.
مشخصات نشر	تهران: مهکامه، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۳۸۴ ص.: جدول.
شابک	978-600-873-136-8
وضعیت فهرست نویسی	فیپا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	گردشگری -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	Tourism -- Religious aspects -- Islam
موضوع	پیشرفت -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	Progress -- Religious aspects -- Islam
موضوع	توسعه پایدار -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	Sustainable development -- Religious aspects -- Islam
شناسه افزوده	صداقت، مریم ۱۳۶۷ -
رده‌بندی کنگره	BP۲۵۴/۶:ض۴گ۴ ۱۳۹۷
رده‌بندی دیوپی	۲۹۷/۶۵۵:
شماره کتابشناسی ملی	۵۱۴۷۰۱۷:

نام کتاب: گردشگری در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

تألیف: حمید ضرغام بروجنی و مریم صداقت

طرح جلد: حسین مبینی‌پور

صفحه‌آراء: الوهاب

لیتوگرافی: باختر

چاپ و صحافی: اصلانی

نوبت چاپ: سوم بهمن ۱۴۰۱

تیراژ: ۵۰۰

قیمت: ۱۸۵۰۰۰ تومان

شماره شابک: ۸-۱۳۶-۸۷۳-۶۰۰-۹۷۸

مراکز پخش: ۱- تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، نرسیده به لبافی‌نژاد، کوچه انوری، پلاک ۸، طبقه دوم،

نشر و پخش مهکامه

تلفن: ۶۶۴۸۸۲۰۳-۶۶۴۹۷۰۵۰ فکس: ۶۶۹۶۱۵۰۹-۰۹۱۲۳۹۷۴۰۲۱

۲- تهران، میدان انقلاب، بین خیابان ۱۲ فروردین و اردیبهشت، کتابفروشی آگاه

تلفن: ۶۶۴۶۷۳۲۳-۶۶۴۶۰۹۳۲

en_mahkame@Yahoo.com

www.mahkame.com

پست الکترونیکی:

نمایندگی‌های شهرستان:

۱- اهواز: خیابان حافظ، بین سیروس و نادری، کتابفروشی رشد، تلفن: ۳-۲۲۱۷۰۰۰ (۰۶۱۳)

۲- مشهد: خیابان سعدی، پاساژ مهتاب، کتابفروشی درخشش، تلفن: ۱۹۲۳۳۲۵ (۰۵۱)

۳- اصفهان: خیابان چهارباغ عباسی، مجتمع چهارباغ، زیرزمین پلاک ۲۶، تلفن: ۳۲۲۳۸۸۵۶ (۰۳۱)

۴- شیراز: خیابان ملاصدرا، نبش خلیلی، کتابفروشی خوارزمی، تلفن: ۳۶۴۷۳۷۷۱ (۰۷۱)

۵- تبریز: فلکه دانشگاه، ابتدای خیابان دانشگاه، کتابفروشی علامه، تلفن: ۳۳۳۴۱۶۶۹ (۰۴۱)

آدرس کانال انتشارات مهکامه

telegram.me/mahkamepublisher

پیشگفتار..... ۱۷

فصل ۱ / مفهوم‌شناسی توسعه و توسعه پایدار ۲۵

۱.۱ توسعه و دیدگاه‌های نظری آن ۲۶

۱.۱.۱ نوگرایی ۲۹

۱.۱.۲ وابستگی ۲۹

۱.۱.۳ نئولیبرالیسم ۳۰

۱.۱.۴ توسعه جایگزین ۳۱

۱.۱.۵ آن سوی گنگناها ۳۲

۱.۱.۶ الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت ۳۴

۱.۱.۷ تفاوت الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت با الگوهای متعارف توسعه ۳۴

۱.۱.۸ توسعه پایدار ۳۸

۱.۱.۸.۱ تکوین توسعه پایدار ۳۸

۱.۱.۸.۲ پایداری ۴۰

۱.۱.۸.۳ مفهوم توسعه پایدار ۴۱

۱.۱.۸.۴ مفروضات زیر بنایی توسعه پایدار ۴۴

۱.۱.۸.۵ ابعاد توسعه پایدار ۴۴

۱.۱.۹ تفاوت‌ها و شباهت‌های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و توسعه پایدار ۴۸

فصل ۲ / مفهوم‌شناسی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت ۵۱

۲.۱ مفهوم‌شناسی الگو در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت ۵۲

۲.۲ تعابیر ممکن برای یک الگو ۵۳

۲.۲.۱ الگو به مثابه نظریه-مدل ۵۳

۲.۲.۲ الگو به مثابه پارادایم ۵۴

۲.۲.۳ الگو به مثابه اسوه ۵۵

۲.۳ کارکردهای مورد انتظار یک الگو.....	۵۷
۲.۴ قابلیت‌های الگوسازی جمهوری اسلامی ایران.....	۵۸
۲.۴.۱ پویایی و استعداد ملت ایران.....	۵۸
۲.۴.۲ بین‌المللی بودن ایران.....	۵۹
۲.۴.۳ ماهیت مستقل نظام جمهوری اسلامی ایران.....	۵۹
۲.۴.۴ رویکرد اسلامی ایران.....	۶۰
۲.۴.۵ سیاست خارجی انقلابی و رهایی بخشی.....	۶۰
۲.۴.۶ موقعیت متحصربه‌فرد ایران در جهان اسلام.....	۶۰
۲.۴.۷ تجربه موفق گفتمان‌سازی و جبهه‌سازی.....	۶۱
۲.۵ مفهوم اسلامی و ایرانی بودن در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت.....	۶۱
۲.۵.۱ مفهوم اسلامی بودن در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت.....	۶۲
۲.۵.۲ شاخص‌های اسلامی بودن الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت.....	۶۶
۲.۵.۲.۱ توحید.....	۶۷
۲.۵.۲.۲ معاد.....	۶۸
۲.۵.۲.۳ عدم تفکیک دنیو آخرت.....	۶۸
۲.۵.۲.۴ انسان.....	۶۹
۲.۵.۲.۵ حکومت.....	۷۱
۲.۵.۲.۶ عدالت.....	۷۱
۲.۵.۲.۷ اقتصاد و نگاه غیرمادی به آن.....	۷۲
۲.۵.۳ مفهوم ایرانی بودن الگو در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت.....	۷۳
۲.۵.۳.۱ ویژگی جامعه ایرانی در چشم‌انداز ۱۴۰۴.....	۷۶
۲.۵.۳.۲ ویژگی‌های فرهنگی اجتماعی ایرانیان.....	۷۷
۲.۶ مفهوم‌شناسی پیشرفت در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت.....	۸۲
۲.۶.۱ مفهوم‌شناسی پیشرفت در اسلام.....	۸۴
۲.۶.۲ پیشرفت از دیدگاه رهبری جمهوری اسلامی ایران.....	۸۶
۲.۶.۳ تفاوت توسعه و پیشرفت.....	۸۹
۲.۶.۴ ابعاد و ویژگی‌های پیشرفت.....	۹۰
۲.۶.۵ عرصه‌های پیشرفت در الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت.....	۹۲
۲.۶.۵.۱ پیشرفت در عرصه فکر و اندیشه.....	۹۲
۲.۶.۵.۲ پیشرفت در عرصه علم و فناوری.....	۹۴

۹۷..... ۳. ۵. ۶. ۲ پیشرفت در عرصه زندگی

۹۸..... ۴. ۵. ۶. ۲ پیشرفت در عرصه معنویت

فصل ۳ / الگو پایه پیشرفت اسلامی ایرانی..... ۹۹

۱۰۰..... ۱. ۳ الگو پایه پیشرفت اسلامی ایرانی

۱۰۰..... ۱. ۱. ۳ مبانی

۱۰۰..... ۱. ۱. ۱. ۳ مبانی خداشناختی

۱۰۰..... ۲. ۱. ۱. ۳ مبانی جهان‌شناختی

۱۰۱..... ۳. ۱. ۱. ۳ مبانی انسان‌شناختی

۱۰۲..... ۴. ۱. ۱. ۳ مبانی جامعه‌شناختی

۱۰۳..... ۵. ۱. ۱. ۳ مبانی ارزش‌شناختی

۱۰۳..... ۶. ۱. ۱. ۳ مبانی دین‌شناختی

۱۰۶..... ۲. ۱. ۳ نظام آرمان‌ها

۱۰۶..... ۳. ۱. ۳ رسالت

۱۰۷..... ۴. ۱. ۳ افق

۱۰۷..... ۵. ۱. ۳ تدابیر

۱۰۷..... ۱. ۵. ۳ تدابیر تعلیم و تربیت

۱۰۸..... ۲. ۵. ۳ تدابیر (نفوذ یا بسط) علم در زندگی

۱۰۹..... ۳. ۵. ۳ تدابیر حفظ سلامت عمومی و محیط‌زیست

۱۱۰..... ۴. ۵. ۳ تدابیر بسط عدالت اجتماعی

۵. ۵. ۳ تدابیر نظام‌سازی (تقویت ساخت درونی نظام، دولت اسلامی و امنیت

۱۱۰..... فراگیر)

۱۱۲..... ۲. ۳ کارکردهای الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

۱۱۳..... ۳. ۳ ضرورت‌های الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت

۱۱۴..... ۴. ۳ اهمیت دستیابی به الگوی ایرانی - اسلامی پیشرفت

۱۱۵..... ۵. ۳ الزام‌ها و مؤلفه‌های تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

۱۱۶..... ۱. ۵. ۳ الزام‌ها و مؤلفه‌های عام مؤثر بر تحقق الگو

۱۱۶..... ۱. ۱. ۵. ۳ فرهنگ و مدیریت فرهنگی

۱۱۸..... ۲. ۱. ۵. ۳ هویت، شناخت، بازسازی و تقویت آن

۱۱۹..... ۳. ۱. ۵. ۳ استقلال و استقلال‌طلبی

- ۱.۵.۳ تولید علم..... ۱۱۹
- ۱.۵.۳ عدالت..... ۱۲۲
- ۱.۵.۳ الزام‌ها و مؤلفه‌های خاص مؤثر بر تحقق الگو در حوزه گردشگری..... ۱۲۴

فصل ۴ / مفهوم‌شناسی گردشگری مذهبی (الزام خاص اول)..... ۱۲۷

- ۴.۱ گردشگری و مذهب..... ۱۲۸
- ۴.۲ زیارت..... ۱۳۰
- ۴.۲.۱ سفر..... ۱۳۱
- ۴.۲.۲ مکان مقدس..... ۱۳۲
- ۴.۳ مفهوم گردشگری مذهبی..... ۱۳۴
- ۴.۴ تاریخچه گردشگری مذهبی..... ۱۳۶
- ۴.۴.۱ سفر مذهبی در قرون وسطی..... ۱۳۶
- ۴.۴.۲ مسافرت‌های آموزشی، مکمل غیردینی سفرهای زیارتی..... ۱۳۸
- ۴.۴.۳ گردشگری مدرن: مک‌دونالد شدگی، دیزنی شدگی و پست‌مدرن شدگی..... ۱۳۹
- ۴.۵ ویژگی‌های گردشگری مذهبی..... ۱۴۲
- ۴.۶ تفاوت زیارت و گردشگری مذهبی..... ۱۴۴
- ۴.۷ سایر گونه‌های مرتبط با گردشگری مذهبی..... ۱۴۶
- ۴.۷.۱ گردشگری میراث دینی (زیارت)..... ۱۴۶
- ۴.۷.۲ گردشگری عرفانی..... ۱۴۷
- ۴.۷.۳ گردشگری حلال..... ۱۴۷
- ۴.۷.۴ گردشگری مکروه و گردشگری حرام..... ۱۴۹
- ۴.۷.۵ گردشگری جنگ (گردشگری دفاع مقدس)..... ۱۵۰
- ۴.۷.۶ گردشگری معنوی..... ۱۵۱
- ۴.۷.۷ گردشگری سلامت..... ۱۵۳
- ۴.۷.۸ گردشگری اسلامی..... ۱۵۴

فصل ۵ / مفهوم‌شناسی گردشگری اسلامی (الزام خاص دوم)..... ۱۵۵

- ۵.۱ مؤلفه‌های میراث تمدن اسلامی..... ۱۵۶
- ۵.۲ گردشگری در کشورهای اسلامی..... ۱۵۹
- ۵.۳ گردشگری اسلامی و ابعاد آن..... ۱۶۲

۱. ۳. ۵ بعد اقتصادی..... ۱۶۲
۲. ۳. ۵ بعد فرهنگی و اجتماعی..... ۱۶۳
۳. ۳. ۵ بعد مذهبی- سنتی..... ۱۶۴
۴. ۳. ۵ بعد سیاسی..... ۱۶۵
۴. ۵ احکام و حدود گردشگری اسلامی..... ۱۶۶
۱. ۴. ۵ معاشرت مسلمانان با غیرمسلمان و گردشگران..... ۱۶۶
۲. ۴. ۵ رعایت ارزش‌های اسلامی از سوی گردشگران غیرمسلمان..... ۱۶۷
۳. ۴. ۵ تعهدات اخلاقی شهروندان مسلمان نسبت به گردشگران غیرمسلمان..... ۱۶۸
۴. ۴. ۵ گردشگری زنان مسلمان و غیرمسلمان..... ۱۶۸
۵. ۵ نقش گردشگری اسلامی در همگرایی بین کشورهای مسلمان..... ۱۶۹

فصل ۶ / توسعه پایدار گردشگری (الزام خاص سوم)..... ۱۷۵

۱. ۶ تاریخچه توسعه پایدار گردشگری..... ۱۷۶
۲. ۶ مفهوم توسعه پایدار گردشگری..... ۱۷۸
۳. ۶ اهداف توسعه پایدار گردشگری..... ۱۸۱
۴. ۶ اصول توسعه پایدار گردشگری..... ۱۸۲
۵. ۶ توسعه پایدار گردشگری در عمل..... ۱۸۵
۶. ۶ کدهای اخلاقی گردشگری و توسعه پایدار گردشگری..... ۱۸۷
۷. ۶ نظریات مرتبط با توسعه پایدار گردشگری..... ۱۸۹
۱. ۷. ۶ ویور (تلنگر پارادیمی گردشگری)..... ۱۸۹
۲. ۷. ۶ ترایب (گردشگری افسارگسیخته)..... ۱۸۹
۳. ۷. ۶ جعفری (سکوه‌های تکامل گردشگری)..... ۱۹۰
۴. ۷. ۶ نانکو و رامکیسون (مبادله اجتماعی)..... ۱۹۱
۵. ۷. ۶ بیکر (نردبان توسعه پایدار)..... ۱۹۱
۶. ۷. ۶ دیوید فنل (فلسفه اخلاق گردشگری پایدار)..... ۱۹۲
۷. ۷. ۶ چارچوب کنش- واکنش..... ۱۹۳
۸. ۷. ۶ بوچر (گردشگری اخلاقی)..... ۱۹۴
۹. ۷. ۶ شوماخر (کوچک زیباست)..... ۱۹۵
۱۰. ۷. ۶ ریموند و کورو (نظریه عمومی سیستم‌ها)..... ۱۹۶
۱۱. ۷. ۶ باتلر (کوچک زیباست اما اندازه مهم است)..... ۱۹۶

۱۹۷.....	۶.۷.۱۲ تازیم جمال و کریس منزل (نیک در گردشگری)
۱۹۸.....	۶.۷.۱۳ سارینن (سنت‌های پایداری در گردشگری)
۱۹۸.....	۶.۷.۱۴ ۲۰۰۳ لاک (مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها)
۱۹۹.....	۶.۷.۱۵ اسپینوز (توانمندسازی در گردشگری)
۲۰۰.....	۶.۷.۱۶ کو (سنجش توسعه پایدار)
۲۰۰.....	۶.۷.۱۷ ۲۰۰۹ کافین (گردشگری کم شتاب)
۲۰۱.....	۶.۷.۱۸ باکلی (حسابداری داده- ستانده با مبنای سه گانه)
۲۰۲.....	۶.۷.۱۹ سدلر (اکوتوریسم پایدار)
۲۰۳.....	۶.۷.۲۰ پاملا وایت (مدل قلمرو انگیزشی اکوتوریسم پایدار)
۲۰۴.....	۶.۷.۲۱ هاوس (بعد سیاسی پایداری)
۲۰۴.....	۶.۷.۲۲ کوپر (آموزش و توسعه پایدار)
۲۰۵.....	۶.۷.۲۳ تحرک
۲۰۵.....	۶.۷.۲۴ سین (سرمایه- پایداری)
۲۰۶.....	۶.۷.۲۵ مدل کیپی (حکومت‌داری پایدار)
۲۰۷.....	۶.۷.۲۶ آرنستین (نردبان مشاورت)
۲۰۹.....	۶.۷.۲۷ استانکی (محدوده تغییرات قابل قبول)
۲۰۹.....	۶.۷.۲۸ کوکوسیسی، پاریس و هانتز (اشکال گردشگری پایدار)
۲۱۰.....	۶.۷.۲۹ مک کانل (اصالت)

فصل ۷ / مفهوم‌شناسی ارتباط گردشگری و توسعه پایدار آن با آموزه‌های قرآن

۲۱۳.....	(الزام خاص چهارم)
۲۱۴.....	۷.۱ جایگاه گردشگری در قرآن
۲۱۶.....	۷.۲ اهداف اصلی گردشگری و توسعه پایدار آن در اسلام
۲۲۳.....	۷.۳ ارتباط توسعه پایدار گردشگری و آموزه‌های قرآن
۲۲۳.....	۷.۳.۱ ارتباط پایداری محیطی گردشگری و آموزه‌های قرآن
۲۲۶.....	۷.۳.۱.۱ برهان تعادل اکولوژیک (نگرش سیستمی)
۲۲۷.....	۷.۳.۱.۲ وجود نظام محیط و محاطی در عرصه محیط‌زیست (نظارت و کنترل)
۲۲۷.....	۷.۳.۱.۳ هدایت تکوینی عناصر و هدایت تشریعی انسان در عرصه محیط‌زیست (آگاهی)
۲۲۸.....	۷.۳.۱.۴ تنوع‌زیستی

- ۲۲۹..... ۷.۳.۱.۵ مردم محوری
- ۲۳۰..... ۷.۳.۱.۶ زیباشناختی محیط زیست
- ۲۳۰..... ۷.۳.۱.۷ محدودیت مشروعیت آزادی انسان در استفاده از مواهب الهی ...
- ۲۳۱..... ۷.۳.۱.۸ حس مکان
- ۲۳۲..... ۷.۳.۱.۹ تصور قدر قدرتی انسان
- ۲۳۳..... ۷.۳.۲ ارتباط پایداری اجتماعی و فرهنگی گردشگری و آموزه‌های قرآن
- ۲۳۷..... ۷.۳.۲.۱ باور به آخرت و معاد (هدفمندی)
- ۲۳۷..... ۷.۳.۲.۲ مصرف پایدار
- ۲۳۸..... ۷.۳.۲.۳ فقرزدایی
- ۲۳۹..... ۷.۳.۲.۴ اسراف
- ۲۳۹..... ۷.۳.۲.۵ آینده‌نگری
- ۲۴۰..... ۷.۳.۲.۶ اعتدال
- ۲۴۱..... ۷.۳.۲.۷ تقوا
- ۲۴۲..... ۷.۳.۲.۸ عدالت
- ۲۴۳..... ۷.۳.۲.۹ مشارکت
- ۲۴۳..... ۷.۳.۲.۱۰ فساد
- ۲۴۴..... ۷.۳.۳ ارتباط پایداری اقتصادی گردشگری و آموزه‌های قرآن
- ۲۴۷..... ۷.۳.۳.۱ اصول اقتصاد مقاومتی و رابطه آن با توسعه پایدار گردشگری در ...
- ۲۵۱..... ۷.۳.۴ ارتباط پایداری نهادی گردشگری و آموزه‌های قرآن

فصل ۸ / سیاست‌گذاری گردشگری و توسعه پایدار آن در ایران (الزام خاص پنجم)

- ۲۶۱.....
- ۲۶۲..... ۸.۱ گردشگری در ایران
- ۲۶۴..... ۸.۲ سیاست‌گذاری گردشگری و توسعه پایدار آن در ایران
- ۲۶۶..... ۸.۲.۱ موقعیت گردشگری در سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه
- ۲۶۸..... ۸.۲.۱.۱ قانون برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری ...
- ۲۶۹..... ۸.۲.۱.۲ قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری ...
- ۲۷۰..... ۸.۲.۱.۳ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری ...
- ۲۷۳..... ۸.۲.۱.۴ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری ...
- ۲۷۸..... ۸.۲.۱.۵ قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری ...

۶. ۱. ۲. ۸ قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری ... ۲۸۱
۲. ۲. ۸ سیاست گردشگری و چارچوب قانونی ۲۸۵
۱. ۲. ۲. ۸ سند چشم‌انداز توسعه‌ی بخش میراث فرهنگی و گردشگری ... ۲۸۶
۳. ۲. ۸ حاکمیت گردشگری و عوامل نهادی ۲۹۲

فصل ۹ / معرفی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت ۳۲۳

۱. ۹ اهداف مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت ۳۲۴
۲. ۹ وظایف مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت ۳۲۴
۱. ۲. ۹ تعمیق و توسعه تفکر، تحقیق و نظریه‌پردازی ۳۲۴
۲. ۲. ۹ گفتمان‌سازی ۳۲۵
۳. ۲. ۹ طراحی و تدوین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت ۳۲۵
۳. ۹ معرفی دبیرخانه حوزوی ۳۲۶
۴. ۹ شورای حوزوی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت ۳۲۶
۵. ۹ ساختار مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت ۳۲۷
۱. ۵. ۹ شاخص‌های مدنظر در طراحی ساختار مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت ۳۲۷
۱. ۵. ۱. ۹ انعطاف‌پذیری و چابکی ۳۳۱
۲. ۵. ۱. ۹ رسمیت کم (حداقل دستورالعمل‌ها و رویه‌های رسمی) ۳۳۱
۳. ۵. ۱. ۹ تمرکز کم و استقلال زیاد زیرمجموعه‌ها ۳۳۲
۴. ۵. ۱. ۹ پیچیدگی کم ۳۳۲
۵. ۵. ۱. ۹ کار تیمی ۳۳۲
۶. ۵. ۱. ۹ پرهیز از تصدی‌گری امر پژوهش و برون‌سپاری ۳۳۳
۷. ۵. ۱. ۹ مرز سازمانی منعطف و توان ارتباطات شبکه‌ای ۳۳۳
۸. ۵. ۱. ۹ توانایی تقسیم کار و بسیج منابع ملی ۳۳۳
۹. ۵. ۱. ۹ ارتباط آسان حلقه‌های علمی مرکز با ریاست مرکز ۳۳۳
۱۰. ۵. ۱. ۹ عدم بخشی‌نگری و هدف‌مداری ۳۳۴
۱۱. ۵. ۱. ۹ سهولت ارزیابی عملکرد ۳۳۴
۱۲. ۵. ۱. ۹ توان زیاد خلق دانش ۳۳۴
۱۳. ۵. ۱. ۹ تصمیم‌گیری تقریباً اجماعی ۳۳۴
۱۴. ۵. ۱. ۹ توان گفتمان‌سازی ۳۳۴
۱۵. ۵. ۱. ۹ احساس اهمیت و وجهه علمی کارمندان دانشی ۳۳۵

۶. ۹. دفتر مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت..... ۳۳۶
۱. ۹. ۶. اداره کل حوزه ریاست مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت..... ۳۳۶
۱. ۱. ۹. ۶. شرح وظایف اداره کل مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت..... ۳۳۶
۲. ۹. ۶. دفتر ارتباطات و گفتمان‌سازی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت..... ۳۳۷
۱. ۲. ۹. ۶. اهداف بلندمدت دفتر ارتباطات و گفتمان‌سازی..... ۳۳۷
۲. ۲. ۹. ۶. اهداف کوتاه‌مدت دفتر ارتباطات و گفتمان‌سازی..... ۳۳۷
۳. ۲. ۹. ۶. شرح وظایف دفتر ارتباطات و گفتمان‌سازی..... ۳۳۸
۷. ۹. ۶. معاونت‌های مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت..... ۳۳۹
۱. ۷. ۹. ۶. شرح وظایف معاونت هماهنگی و نظارت فرایندی مرکز الگوی اسلامی..... ۳۳۹
۱. ۱. ۷. ۹. ۶. واحد نظارت و ارزیابی..... ۳۴۰
۲. ۱. ۷. ۹. ۶. واحد امور اندیشکده‌ها..... ۳۴۱
۲. ۷. ۹. ۶. معاونت علمی و تقسیم کار ملی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت..... ۳۴۱
۱. ۲. ۷. ۹. ۶. وظایف معاونت علمی و تقسیم کار ملی عبارت‌اند از:..... ۳۴۱
۳. ۷. ۹. ۶. معاونت پشتیبانی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت..... ۳۴۲
۱. ۳. ۷. ۹. ۶. شرح وظایف معاونت پشتیبانی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت..... ۳۴۲
۸. ۹. ۶. گزیده اقدامات مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت..... ۳۴۴
۱. ۸. ۹. ۶. اقدامات در بخش تعمیق و توسعه تفکر، تحقیق و نظریه‌پردازی..... ۳۴۴
۲. ۸. ۹. ۶. اقدامات در بخش گفتمان‌سازی..... ۳۴۴
۳. ۸. ۹. ۶. اقدامات در بخش طراحی و تدوین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت..... ۳۴۴
۹. ۹. ۶. کنفرانس‌های مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت..... ۳۴۵
۱۰. ۹. ۶. اندیشکده‌های مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت..... ۳۴۶
۱. ۱۰. ۹. ۶. تعریف اندیشکده..... ۳۴۶
۲. ۱۰. ۹. ۶. وظایف اندیشکده‌ها..... ۳۴۷
۳. ۱۰. ۹. ۶. حوزه فعالیت اندیشکده‌ها..... ۳۴۸
۱. ۳. ۱۰. ۹. ۶. مبانی..... ۳۴۸
۲. ۳. ۱۰. ۹. ۶. ارکان..... ۳۴۸
۳. ۳. ۱۰. ۹. ۶. عرصه‌های زندگی..... ۳۴۸

جدول ۱.۱	تکامل نظریه‌ی توسعه	۲۷
جدول ۱.۲	گردشگری و نظریه‌های توسعه: چارچوبی برای تحلیل	۳۳
جدول ۱.۳	مقایسه اجمالی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت با الگوهای توسعه متعارف	۳۵
جدول ۱.۴	توسعه پایدار: اصول، هدف‌ها و الزامات	۴۷
جدول ۱.۵	تفاوت‌های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و توسعه پایدار	۴۸
جدول ۲.۱	مبانی فلسفی اسلامی	۶۳
جدول ۲.۲	تقابل دیدگاه‌های نظریه‌پردازان غربی و اسلامی	۶۵
جدول ۴.۱	تأثیرات مثبت فرهنگی و اجتماعی گردشگری حلال	۱۴۸
جدول ۴.۲	ویژگی‌های گردشگران مذهبی و معنوی	۱۵۳
جدول ۶.۱	توسعه پایدار گردشگری، خلاصه اصول	۱۸۴
جدول ۶.۲	گونه‌شناسی مسئولیت اجتماعی	۱۹۹
جدول ۷.۱	مفاهیم مرتبط با سفر در قرآن و تعدد آن	۲۱۶
جدول ۸.۱	تصویر توسعه گردشگری ایران	۲۸۹

- شکل ۱.۱. ابعاد توسعه پایدار ۴۶
- شکل ۱.۲. شاخص‌های اسلامی بودن الگو اسلامی ایرانی پیشرفت ۶۷
- شکل ۲.۲. ویژگی‌های فرهنگی اجتماعی ایرانیان ۷۸
- شکل ۲.۳. عرصه‌های مختلف الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت ۹۲
- شکل ۳.۱. الزام‌ها و مؤلفه‌های عام مؤثر بر تحقق الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت ۱۱۶
- شکل ۳.۲. الزام‌های خاص مؤثر بر تحقق الگو در حوزه گردشگری ۱۲۵
- شکل ۴.۱. طیف زیارت و گردشگری ۱۴۶
- شکل ۶.۱. مثلث توسعه پایدار گردشگری ۱۷۹
- شکل ۶.۲. پنج ضلعی جادویی مولد ۱۸۱
- شکل ۶.۳. چارچوب و چرخه کنش واکش ۱۹۴
- شکل ۶.۴. مدل اکوتوریسم پایدار ۲۰۲
- شکل ۶.۵. مدل قلمرو انگیزشی اکوتوریسم پایدار ۲۰۳
- شکل ۶.۶. سه شکل سرمایه در مدل سین ۲۰۶
- شکل ۶.۷. ترکیب شاخص حکمرانی پایدار ۲۰۷
- شکل ۶.۸. نردبان مشارکت ۲۰۸
- شکل ۷.۱. چارچوب اسلامی کردن پایداری فرهنگی گردشگری ۲۳۴
- شکل ۹.۱. ساختار سازمانی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت ۳۳۵

«لازمه تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و رسوخ آن در میان
نخبگان، گفتمان‌سازی آن در جامعه است»

در دیدار اعضای شورای عالی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

۱۳۹۱/۱۲/۱۴

پیشگفتار

بسیاری از پژوهشگران، گردشگری را ابزاری برای توسعه اقتصادی به ویژه در جوامع محلی می‌دانند و اذعان دارند که گردشگری یکی از کارآمدترین راهبردهای توسعه است و توسعه آن می‌تواند موجب توسعه ملی و محلی شود (عارف، معروف، گیل و عارف^۱، ۲۰۱۰: ۱۵۵). موانعی که در راه توسعه گردشگری در کشورهای جهان سوم وجود دارند، ناشی از درک محدود گردشگری و اثرات آن و کمبود ظرفیت جامعه است (موسکار دو^۲، ۲۰۰۸: ۳۶).

بدیهی است گردشگری به عنوان صنعتی که از منابع طبیعی، فرهنگی و انسانی استفاده می‌کند باید به بخشی از تلاش جهانی برای دستیابی به توسعه پایدار تبدیل شود. در بسیاری از کشورها، گردشگری راه اصلی و چه بسا تنها راه توسعه است؛ بنابراین باید مطمئن بود گردشگری به شیوه‌ای توسعه یابد که سهم آن در توسعه پایدار مقصد بهینه باشد. در سال ۱۹۸۰ مفهوم گردشگری جایگزین پایه‌ای برای نظریه و الگوی توسعه گردشگری با عنوان توسعه پایدار گردشگری شناخته شد (شارپلی و تelfer^۳؛ زرغام بروجنی، ۱۳۹۴: ۴۰). برخی گردشگری جایگزین را مترادف توسعه پایدار گردشگری می‌دانند که این گونه

1. Aref, Marof, Gill & Aref

2. Moscardo

3. Sharply and Telfer

توسعه، کوچک مقیاس و متناسب با موقعیت مقصد است و بر حفاظت و ارتقای کیفیت منابع گردشگری، تأکید دارد. مالکیت و کنترل توسعه گردشگری بیشتر در دست جامعه محلی است و هدف آن بهینه‌سازی منافع بلندمدت گردشگران، محیط‌زیست مقصد و مردم بومی است.

توسعه پایدار گردشگری، اجرای الگوی اصلی توسعه پایدار در گردشگری است، پس باید اصول و هدف‌های آن را نیز داشته باشد. به عبارت دیگر، نقش اصلی توسعه گردشگری، کمک به توسعه وسیع‌تر اقتصادی و اجتماعی در مقصد است؛ بنابراین باید توسعه گردشگری پایدار را دستیابی به توسعه پایدار از طریق گردشگری دانست. بدین معنی که نه تنها خود گردشگری باید پایدار باشد، بلکه به‌طور گسترده‌ای باید به خط‌مشی‌ها و هدف‌های وسیع‌تر توسعه پایدار نیز کمک کند.

توسعه پایدار فرایندی است که طی آن مردم یک کشور نیازهای خود را برآورده می‌کنند و سطح زندگی خود را ارتقا می‌بخشند، بدون آن‌که از منابعی که به نسل‌های آینده تعلق دارد، مصرف کنند. به این ترتیب توسعه پایدار است که بهبود زندگی نه فقط نسل حاضر، بلکه نسل‌های آینده را نیز در نظر داشته باشد (زاهدی، ۱۳۸۵: ۱۰۸).

معروف‌ترین و ماندگارترین تعریفی که از توسعه پایدار بر جای مانده است، تعریف گزارش براندتلند^۱ است که بیان می‌دارد «توسعه‌ای، توسعه پایدار محسوب می‌گردد که نیازهای نسل فعلی را بدون به خطر انداختن توانایی نسل‌های بعدی در تحقق نیازهایشان مرتفع سازد» (زاهدی، ۱۳۹۳: ۵۱). در توسعه پایدار به رشد اقتصادی و تحقق استانداردهای بهتر زندگی بدون از دست دادن منابع کمیاب طبیعی توجه می‌شود و مورد تأکید قرار می‌گیرد.

ایده گردشگری پایدار از مفهوم توسعه پایدار اقتباس شده است، براساس تعریف سازمان جهانی گردشگری در سال ۲۰۰۴، گردشگری‌ای پایدار است که:

- ◆ از منابع طبیعی به‌طور بهینه استفاده کند.
- ◆ به اصالت اجتماعی- فرهنگی اجتماعات میزبان احترام گزارد.

- ◆ سودآوری بلندمدت فعالیت‌های اقتصادی را تضمین کند و
- ◆ منافع اجتماعی - اقتصادی تمام ذی‌نفعان را مدنظر قرار دهد (اسمیت، مک‌لئود و روبرتسون؛ باپیری^۱، ۱۳۹۱: ۱۸۱).

فراهم کردن زمینه مناسب برای توسعه پایدار گردشگری مستلزم مشارکت همه اقشار جامعه است. بنابراین، گردشگری پایدار بر توانمندسازی جامعه و توزیع متعادل قدرت تأکید دارد. توسعه پایدار گردشگری، اجرای الگوی اصلی توسعه پایدار در گردشگری است، پس باید اصول و هدف‌های آن را نیز داشته باشد. به عبارت دیگر، نقش اصلی توسعه گردشگری، کمک به توسعه وسیع‌تر اقتصادی و اجتماعی در مقصد است؛ بنابراین باید توسعه گردشگری پایدار دستیابی به توسعه پایدار از طریق گردشگری دانست. بدین معنی که نه تنها خود گردشگری باید پایدار باشد، بلکه به‌طور گسترده‌ای باید به خط‌مشی‌ها و هدف‌های وسیع‌تر توسعه پایدار نیز کمک کند.

توسعه پایدار گردشگری برگرفته از سه اصل اساسی درون‌زا بودن، تعادل و پایداری است. اصل درون‌زا بودن مبین توسعه‌ای است که برگرفته از خواست و تمایل جامعه و ساکنان محلی باشد. توسعه‌ای که جهت توسعه آن از پایین به بالا است و ساکنان محلی خود را در امر توسعه فعالیت‌های گردشگری شریک می‌دانند مشارکت در توسعه پایدار گردشگری دستوری نیست، بلکه آگاهانه، مسئولانه و مشتاقانه است. مشارکتی با چنین ویژگی‌هایی موجب می‌گردد تا اثرات منفی گردشگری بر محیط‌زیست، اقتصاد و مباحث فرهنگی - اجتماعی به حداقل برسد.

اصل تعادل مبین برقراری نوعی توازن میان منافع و هزینه‌ای است که توسعه گردشگری در یک منطقه ایجاد می‌کند. توسعه گردشگری می‌تواند مزایایی هم‌چون درآمد، اشتغال، تنوع‌بخشی به منابع درآمدی منطقه، احیای آداب و رسوم فرهنگی، به کارگیری بانوان در امر توسعه و... در یک مقصد داشته باشد. منتها روی دیگر سکه توسعه گردشگری می‌تواند، نشت اقتصادی، واردات، تخریب‌های زیست‌محیطی، ساخت‌وسازهای ناسازگار با معماری منطقه، نمایشی شدن آداب و رسوم، معضلات اجتماعی و... همراه باشد. توسعه

پایدار به دنبال تعادل بخشی بین اثرات مثبت و منفی است. در واقع اصل تعادل در فرایند توسعه پایدار، نقطه ثقلی است که برآیند این دو اثر متضاد است و در هر مقصدی قرارگیری این نقطه با توجه به ساختار و عملکرد اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی و زیست‌محیطی متفاوت است.

اصل پایداری مبین این نکته است که توسعه فعالیت‌های گردشگری می‌بایست در افق زمانی بلندمدت همان اثرات مثبتی را بر جای گذارد که در بازه زمانی کوتاه‌مدت و میان‌مدت بر جای می‌گذارد. هرگاه نقش گردشگری در توسعه مقصد تداوم داشته باشد و در بستر زمان این روند رو به رشد یعنی افزایش منافع و کاهش هزینه‌های جاری باشد، می‌توان بیان داشت که این مقصد از توسعه پایدار گردشگری برخوردار است (ضیایی و تراب احمدی، ۱۳۹۲: ۲۵۳).

از سوی دیگر مطالعه روند توسعه گردشگری کشورها نشان می‌دهد که برای دستیابی به پیشرفت و توسعه در کشورهای توسعه‌یافته، مکانیزم خاصی که مبتنی بر اصول بنیادین آن جوامع می‌باشد، تعریف شده است. از این رو طبیعی است که مکانیزم‌های مورد استفاده که براساس مبانی ارزشی و معرفتی خاصی استوار شده‌اند، نمی‌توانند برای سایر کشورها از جمله کشورمان به‌عنوان الگو مورد استفاده قرار گیرند. در واقع می‌توان از الگوهای مربوط به سایر کشورها و تجارب ناشی از آن‌ها، بهره برد ولیکن نمی‌توان آن‌ها را به‌عنوان یک الگوی کامل به دلیل تفاوت‌های بنیادین در فرهنگ، ارزش‌ها و باورها مورد استفاده قرار داد. برنامه‌ها و سیاست‌های توسعه گردشگری در ایران باید به گونه‌ای تدوین شوند که هم‌پیوند با برنامه‌های فرادست بوده و با رویکرد متوازن و توجه به توسعه پایدار همراه باشند. همچنین سیاست‌ها و برنامه‌های کارآمد برای توسعه گردشگری پایدار مستلزم تحلیل شرایط موجود، ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی، نیازسنجی، آینده‌نگری و لحاظ دیدگاه‌های جوامع و ذی‌نفعان محلی است. بنابراین سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه پایدار گردشگری در ایران باید اجتماع محور، همه‌جانبه و نظام‌مند، هدف‌مدار، ریسک‌پذیر و انعطاف‌پذیر باشند و مهم‌تر از هر چیز، توجه به فرهنگ جامعه میزبان، حفاظت از محیط‌زیست و توسعه اقتصادی- اجتماعی مقصد را در اولویت قرار دهند.

بر این اساس، مطرح کردن توسعه گردشگری در قالب الگوهایی نظیر الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت، می‌تواند یکی از راهکارهای تحقق توسعه همه‌جانبه گردشگری باشد و

انتظار می‌رود که بیش از پیش مورد توجه دانشگاهیان قرار گیرد. چرا که الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت به مثابه الگویی است که برآمده از نیاز جمهوری اسلامی ایران در ابعاد مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی است (قربی، ۱۳۹۱: ۴۵۷) و به نظر می‌رسد این الگو، جهت‌دهنده تمام برنامه‌ها، سیاست‌ها و فعالیت‌های کشور در تمام حوزه‌ها به‌خصوص گردشگری به‌عنوان یک سند بالادستی خواهد بود. بدون داشتن نقشه راه و الگویی جامع و پیشرو، جبران عقب‌ماندگی تمدن اسلامی از جایگاه‌ها و موقعیت‌های ممتاز گذشته و دستیابی به عزت و اقتدار نظام اسلامی ممکن نخواهد بود (امینی و خسروی، ۱۳۹۰: ۸۰).

در سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، هم سطح، هم عمق، هم گردآوری و تولید مفهوم و معنا برای شکل‌گیری این الگو و هم به کارگیری چنین الگویی به‌عنوان موتور محرکه تعالی در همه ابعاد اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، دفاعی و اقتصادی کشور متناسب با نیازهای کنونی و نیازهای آینده جامعه ایران مطرح است (موسوی و قربی، ۱۳۹۱: ۵۸۵). از این رو در این الگو اسلامی بودن، بدین معناست که مفاهیم، شاخص‌ها و اساساً هر چیزی که در معرفی پیشرفت دخیل است، باید ناظر به تعریفی اسلامی از پیشرفت باشد و بر مبنای نظری، فلسفی و انسان‌شناختی اسلام مبتنی شده باشد (مومن، ۱۳۹۵: ۱۲۵۲). ایرانی بودن الگو نیز ناظر به این است که باید در زمینه پیشرفت، شرایط، زمان و مکان را در نظر گرفت. به عبارت دیگر، اسلام خود کامل است ولی از آنجایی که در مقطع معینی این الگو اجرا می‌شود، باید ویژگی‌های زمانی، مکانی و ظرف تحقق آن به دقت لحاظ شود (هاونگی، ۱۳۹۳: ۵). علاوه بر این، قید ایرانی بودن ناظر به این مهم است که طراحی الگو باید توسط متفکران ایرانی و با توجه به مصالح و منافع کشور انجام شود (مومن، ۱۳۹۵: ۱۲۵۲).

بنابراین با توجه به مطالب ذکر شده، دلایل زیر را می‌توان به‌عنوان اهداف و ضرورت نگارش این کتاب تلقی نمود:

- ♦ نیاز به بازنگری در حوزه‌های مختلف علوم انسانی رایج در کشور برای زمینه‌سازی توسعه متعادل؛
- ♦ کمک به تحقق الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت به‌عنوان الگویی پیشرو، منطبق با ارزش‌های ملی؛

- ◆ شناخت توسعه گردشگری به عنوان مقدمه دست‌یابی به پیشرفت؛
- ◆ بهره‌گیری از قابلیت‌های گردشگری در توسعه پایدار کشور؛
- ◆ استخراج شاخص‌های گردشگری متناسب با الگوی اسلامی ایرانی؛
- ◆ انجام پژوهشی قابل اتکا در حوزه مورد مطالعه.

با توجه به ضرورت‌های نگارش کتاب و دست‌یابی به اهداف ذکرشده، کتاب پیش‌رو در ۹ فصل تنظیم شده است. در **فصل اول** به مفهوم‌شناسی توسعه و توسعه پایدار به عنوان مبانی اولیه در درک الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت پرداخته شده و پارادایم‌های مرتبط به آن مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است. در **فصل دوم**، مفاهیم الگو، پیشرفت، اسلامی و ایرانی، هم به لحاظ تعریف لغوی، اصطلاحی و برداشت‌های مختلف آن‌ها و هم به لحاظ مبانی و زمینه‌های فکری و نظری به منظور مفهوم‌شناسی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت آورده شده است.

فصل سوم به الگوی پایه پیشرفت که از پیش‌نیازهای طراحی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت به شمار می‌آید، اختصاص دارد و الزام‌ها و مؤلفه‌های عام و خاص مؤثر بر تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در زمینه گردشگری مورد کنکاش قرار گرفته است. در **فصل چهارم** به عنوان الزام خاص اول در تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در حوزه گردشگری به مفهوم‌شناسی گردشگری مذهبی و دیدگاه‌های مرتبط با آن پرداخته شده است. **فصل پنجم** کتاب به اهمیت گردشگری اسلامی و نقش آن در همگرایی کشورهای اسلامی به عنوان الزام خاص دوم در تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت توجه دارد. در **فصل ششم** به تأملی در ابعاد توسعه پایدار گردشگری و دیدگاه‌های نظری مرتبط به آن به عنوان الزام خاص سوم در خطوط کلی گردشگری در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت پرداخته شده است. آمیزش مفاهیم گردشگری و پایداری در آموزه‌های قرآن به عنوان سند بالادستی همه امور، جهت تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت به عنوان الزام خاص چهارم در گردشگری در **فصل هفتم** کتاب، مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل هشتم به جایگاه گردشگری و توسعه پایدار آن در برنامه‌های اول تا ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، سند چشم‌انداز توسعه‌ی بخش میراث فرهنگی و گردشگری و بیانات رهبری جمهوری اسلامی ایران به عنوان الزام خاص دیگری در پرداختن به موضوع گردشگری در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، می‌پردازد و در **فصل آخر (فصل نهم)** به دلیل

اهمیت مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت به معرفی این مرکز و اقدامات آن پرداخته شده است.

در انتها لازم است از زحمات تمامی عزیزانی که به نحوی در تدوین و نشر این کتاب یاری‌رسان ما بوده‌اند، به‌ویژه، سرکار خانم قنبری (مدیریت محترم انتشارات مهکامه) و آقای مرتضی بذرافشان (عضو هیئت‌علمی مجتمع آموزش عالی بم) کمال تشکر را داشته باشیم. بدیهی است که کتاب حاضر عاری از نقص و اشکال نیست، لذا جهت ارتقای کیفی و تکمیل آن لطفاً نظرات و پیشنهادهای سازنده خود را از طریق رایانامه‌های zargham@atu.ac.ir و mary.sedaghat@gmail.com یا تماس با انتشارات مهکامه در اختیار ما قرار دهید.

به‌رغم تلاش گسترده برای بررسی منابع مرتبط، ناشناخته‌های زیادی برجای مانده‌اند. امید است این وجیزه به‌عنوان نخستین اقدام، مورد پذیرش اهل خرد قرار گیرد و با همراهی و هدایت شما تحت عنایات خداوند سبحان و توکل به بانوی دو عالم، توفیق تکمیل آن نصیب گردد.

دکتر حمید سرغام بروجنی - مریم صداقت

بهار ۱۳۹۷

www.ketab.ir